

som paa, at det strider mod al sund Logik at tro, at en enkelt Tiendeejer kunde købe sin enkelte Gaards Tiende billigere, selvfølgelig forholdsvis, pr. Td. Hartkorn, end en Tiendeejer, der købte et helt Sogns. Men nu er jeg i det heldige Tilfælde ikke blot at kunne henvise til den sunde og simple Logik, men jeg har her i min Haand Aktstykker, hvorved min Formening dokumenteres paa det bestemteste. Jeg har to Skøder, der ere udstedte af min Bedstefader i 1802, et Skøde paa Kongetiende og et paa en Kirketiende, og hvor Prisen er angiven. Ja, Prisen kan jo være et meget omtvisteligt Moment, idet Pengenes Værdi nu og for 100 Aar siden er meget, meget forskellig. Det er imidlertid saa heldigt, at jeg har et tredje Aktstykke af Betydning. Den samme Mand, der købte sin Kongetiende og købte sin Kirketiende, for øvrigt med et vist Mellemrum, men dog i det samme Aar, døde, og jeg har her et Aktstykke, nemlig det af Retten udfærdigede Skiftedokument fra hans Dødsbo, hvor alt blev vurderet, Vogne, Inventar og alting — det er et ualmindelig omfattende og vel affattet Dokument — og deriblandt ogsaa selve Gaarden uden Tiende og endelig Tiendens Værdi. Jeg skal naturligvis ikke inlade mig nøjere her paa denne Sag, men jeg vil blot bemærke, at disse Dokumenter staa til Medlemmernes Tjeneste, hvis nogen skulde have Interesse af at gøre sig nøjere bekendt med dem. — I Gaar hørte vi imidlertid fra selve Ministerbordet en Forklaring af, hvorfor det var urimeligt og fuldstændig urigtigt at give de Tiendeejere, som nu ere satte i anden Klasse efter Lovforslaget, et Tilskud af Statens Midler til Afløsning af deres Tiende, og den højtærede Minister søgte at klargøre dette ved at opstille et Eksempel. Dette Eksempel gik ud paa, at man kunde jo tænke sig, at en Mand i forrige Aarhundrede — jeg tror næsten, han nævnede 1778 — havde indkøbt den Tiende, der hvilede paa hans Ejendom, og at den nu var gaaet i Arv fra Fader til Søn. Det var altsaa den nuværende Ejers Tipoldfader, der havde købt Tienden og betalt den, og den nuværende Ejer havde ikke givet saa meget som en rød Øre for den. Det vilde dog saa være urimeligt, at han skulde have en Afløsning, som skal udredes af Staten. Jeg haaber, jeg har refereret, om end i Korthed, nogenlunde korrekt Tankegangen i det af den højtærede Minister anførte Eksempel. Jeg skal nu ikke opholde mig ved det, at den højtærede Minister her har valgt et Eksempel,

der jo ikke kan have almindelig Gyldighed; thi det er sikkert saare, saare sjældent at træffe en Bondegaard, der i 4—5 Generationer er gaaet i Arv fra Fader til Søn. Men det lader jeg nu ganske ligge, thi det er i dette Tilfælde ganske irrelevant. Naar jeg nu holder mig til Eksemplet, som det er blevet angivet, passer det heller ikke. Thi selv om man nu tænker sig, at en saadan Gaard er bleven nedarvet i saa lang Tid, er det givet, at ved enhver Arvedeling har naturligvis Gaardens Overtager maattet tage den til en saa meget højere Pris, som den gennem Tiendebyrdens Afløsning var værd. Den sidste Ejer har lige saa godt betalt Tienden som den allerførste Indkøber af Tienden, maaske lidt dyrere, maaske lidt billigere, alt eftersom Kornprisen har været paa den Tid, Overtagelsen af Gaarden skete. Det vilde jo ogsaa have været et for ikke faa Mennesker ret farligt Argument, som den højtærede Minister der anførte, hvis Konsekvensen deraf skulde være, at hvor Tienden i mange Generationer er gaaet i Arv, f. Eks. ved Stamhuse, Lehn, etc., skulde der heller ikke gives Erstatning for Afløsningen af Tienden, dog der var saa meget mere Grund dertil, som der ingen Arvedeling finder Sted, men der er det den første Indkøber af Tienden, der har haft Udgiften og ikke de senere.

Jeg tror imidlertid, at alt, hvad der er fremkommet til Forsvar for at dele Tiendeejerne i to Klasser, og ikke øve lige Ret og Skel mod alle Tiendeejere, saaledes som de oprindeligt fremkomne Tiendeafløsningsforslag lød paa, er i bedste Fald meget haltende, i Reglen ganske uden virkelig Betydning. Jeg gad nu gerne anstille et lille Tankeeksperiment og gad vide, hvad der vilde ske, hvis Forholdet var omvendt, hvad der jo let kan tænkes, nemlig at det i Stedet for Afløsning af Tienden gjaldt om at paalægge Tienden en klækkelig Skat — det er sket under vor første slesvigske Krig. Saa var det vel ikke ganske sikkert, at man vilde dele Tiendeejerne i to Klasser og sige, at de, der nu ere satte i anden Klasse, skulde være fri for Skatten. Det er muligt, at man vilde gøre det, jeg tør ikke benægte det; men det vilde være interessant at opstille det Eksperiment, om Lovforslagets Undtagelsesbestemmelse ogsaa skulde virke i det Tilfælde, at der blev Tale om at paalægge Tienden en Skat.

Jeg ved, at jeg her over for Flertallet taler for ganske døve Øren, og jeg ønsker